

Titlul materialului RED:

Ghid adaptat pentru elevii cu CES -

Exerciții de vocabular pentru Evaluarea Națională (clasa a VIII-a)

Ghid adaptat pentru elevii cu CES: Exerciții de vocabular pentru Evaluarea Națională (clasa a VIII-a)

I. Ce înseamnă „vocabular”?

Vocabularul = toate cuvintele pe care le folosim într-o limbă.

La examen, vocabularul este verificat prin:

- Sensul cuvintelor (propriu / figurat)
- Sinonime (cuvinte cu același sens) și antonime (cuvinte cu sens opus)
- Cuvinte compuse și derivate
- Familia lexicală (cuvinte cu aceeași rădăcină)
- Valoarea expresivă (cuvinte care creează imagini frumoase)

II. Tipuri de exerciții și pași simpli pentru rezolvare

1. Sensul unui cuvânt

Ce fac?

1. Citesc propoziția în care apare cuvântul.
2. Întreb: „Are sens **real (propriu)** sau **figurat** (imagine, joc de cuvinte)?”

Exemple:

- **Text:** „Soarele zâmbea pe cer.”
Cuvânt: *zâmbea*
Răspuns: sens **figurat** (personificare 🌞)
- **Text:** „Fulgii cad din cer.”
Cuvânt: *fulgi*
Răspuns: sens **propriu** (❄️ real)
- **Text:** „Cuvintele lui au fost săgeți.”
Cuvânt: *săgeți*
Răspuns: sens **figurat** (tristețe, durere 🎯)

2. Sinonime și antonime

Cum răspund?

1. Aleg un cuvânt cu **același sens (sinonim)** sau cu **sens opus (antonim)**.
2. Verific dacă **se potrivește în propoziție**.
3. Folosesc **aceeași categorie gramaticală** (substantiv cu substantiv, adjectiv cu adjectiv etc.).

Exemple:

- **frumos** → *sinonime*: atrăgător, plăcut; *antonim*: urât

- **curajos** → *sinonime*: viteaz, neînfricat; *antonim*: laș

- **mare** → *sinonime*: imens, uriaș; *antonim*: mic

- **trist** → *sinonime*: supărat, mâhnit; *antonim*: fericit

3. Sens propriu vs sens figurat – detaliat

Cum îmi dau seama?

- **lăcrimă**
Sens propriu: apă din ochi 💧
Sens figurat: tristețe 😞
Observații: Se folosește figurat în poezie sau texte descriptive.
- **vânt**
Sens propriu: curent de aer 🌀
Sens figurat: zvonuri, schimbare
Exemplu: „Vântul vorbelor” = metaforă.
- **stea**
Sens propriu: corp ceresc ✨
Sens figurat: persoană celebră 🌟
Exemplu: „Steaua serii” = persoană importantă.

4. Familia lexicală

Ce fac?

1. Găsesc **cuvântul de bază (rădăcina)**.
2. Scriu **alte forme** derivate din el.

Exemple:

- **floare** → flori, florar, înflorit, florărie

- **copil** → copilărie, copilaș, copilăresc

- **carte** → cărți, cărticică, cititor, citire

- **joc** → jocuri, jucător, jucărie

Exercițiu vizual: Desenează **săgeți** de la cuvântul de bază către toate formele sale.

5. Cuvinte derivate și compuse

- **Cuvânt derivat** = are **prefix** sau **sufix**.
Exemple: *muncitor* (derivat; sufix „-or”), *înfrumuseța* (derivat; prefix „în-” + rădăcină)

- **Cuvânt compus** = format din **două cuvinte**.
Exemple: *floarea-soarelui* (compus din două cuvinte), *bunăstare* (două cuvinte unite)

Observație: Unele cuvinte par compuse, dar sunt doar **derivate** (*înfrumusețare*).

III. Cum arată cerințele la examen

Cerință la examen	Răspuns posibil
Transcrie un cuvânt din familia lexicală a „copil”	copilărie, copilaș, copilăresc
Dă un antonim pentru „curajos”	laș
Explică sensul cuvântului „gri”	propriu = culoare / figurat = trist
Scrie un cuvânt compus	floarea-soarelui, bunăstare
Precizează valoarea expresivă a unui cuvânt	arată frumusețe, imagine artistică (ex: personificare, metaforă)

IV. Exerciții multisenzoriale

1. Sens propriu sau figurat?

Sub fiecare propoziție, pune ✓ la sau :

1. „Soarele zâmbea pe cer.” _

2. „Cuvintele ei erau săgeți.” _

3. „Fulgii cad din cer.” _

2. Găsește sinonime și antonime

Completează tabelul:

Cuvânt	Sinonim	Antonim
trist	___	___
mare	___	___
curajos	___	___

3. Familia lexicală – asociere vizuală

Desenează săgeți de la cuvântul de bază către formele sale:

Cuvânt de bază	Alte forme

floare	___, ___, ___
copil	___, ___, ___

4. Cuvinte derivate și compuse – joc vizual

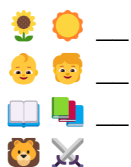
Încercuiește derivatele, subliniază compusele:

muncitor, înfrumuseța, floarea-soarelui, bunăstare, cititor

5. Exercițiu de memorie vizuală

Asociază imaginea cu cuvântul corect:

Imagine	Cuvânt

V. Sfaturi prietenoase pentru reușită

- ✓ Citește propoziția completă, nu doar cuvântul.
- ✓ Întreabă-te: „Este sens real sau figurat?”
- ✓ Verifică dacă sinonimul/antonimul se potrivește în propoziție.
- ✓ Folosește culori pentru tipurile de cuvinte:

Derivate → albastru

Compuse → verde

Sinonime → roz

Antonime → galben

- ✓ Spune cu voce tare cuvântul și sensul.
- ✓ Repetă exercițiile cu imagini și simboluri pentru memorie vizuală.
- ✓ Folosește tabele pentru a organiza informația și a verifica răspunsurile.

Acest ghid are limbaj simplificat, explicații pe pași și exemple clare – pentru ca elevii cu CES să rețină mai ușor și să aplice la examen.

Succes la Evaluarea Națională!
